

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

5 Fœdera non fiant clandestina conjugiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

C. IV. Uxorem comparari ducere potest, cuius ipsa commater non fuerat.

Qui spirituales habet comparem, cuius filium de la- yacro sacri fontis accepit. & eius uxor com- mater non est, licet ex defuncto compare suo, eius uidiuam ducere in uxorem, si nullam habet consanguinitatis pro- pinquitatem. Quid enim? Nonquid non possunt con- iungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla genera- tio recernit spiritualis?

C. V. De eodem.

Item in epistola Paschalis Papae secundi ad Rhogi- num Episcopum.

Post uxoribus obitum cum commatre uxoris uirifu- perstitis conjugio copulari, nulla videtur auctoritas, vel ratio prohibere. Neque enim cognationi carnis co- gnatio spiritus comparatur, neque per unionem e carnis ad unionem spiritus pertransitur.

3 pars. Notandum uero est, quod aliud est, commatrem a- licuius cognoscere, atque aliud, deestitam ab aliquo commatrem a- licuius fieri. Auctoritas illa Nicolai Papae, & Chalcedonensis synodi illam prohibet commatris sua uxoris matrimonio copulari, qui uxori sua obitum reddidit, postquam illius commater exiit. Illa uero auctoritas Triburienfis concilii illos permittit matrimonio copulari, cuius uxor, postquam a viro suo derelinquitur, illius commater effi- citur, nec post copulationem a viro suo cognoscitur. Querit- tur autem, an uxor cum marito in baptismo simul debeat susci- pere puerum.

C. VI. Uxor simul cum viro filium alteri in baptismo non suscipiat.

De hiis scribit Vrbani II. Vitali Presby- tero 1. Brixia.

Uod autem uxor cum marito in baptismo simul non debeat suscipere puerum, nulla auctoritate re- peritur prohibitum. Sed ut puritas spiritualis paterni- tatis ab omni labe & infamia conservetur immunis, di- gnum esse decernimus, ut utrique in simul ad hoc aspira- re minime presumant. Quia uero piaculare flagitium commisit, qui duabus commatris, uelut duabus foro- ribus, nuptis, magna iuxta modum culpae poenitentia sibi debet iniungi.

1 Presbytero] Antea legebatur Episcopo. Emendatum est ex exemplaribus uetustis, quae collatae sunt. Et eadem cautio est supra hac eadem causa, q. 3. super quibus.

Illud uero Triburienfis concilii: [Qui spirituales habet com- patrem, &c.] ante hanc prohibitionem dictum intelligitur: uel u- xor commater, accipitur, non ex eodem filio cum viro, sed ex alio.

QVAESTIO V.

Uod autem clandestina conjugia fieri non debeant, Evaristus Papa testatur, scribens Episcopo Africae, epistola 1.

C. I. Clandestina conjugia fieri non debent.

Liter e legitimum, non sit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam feminam dominationem habere videntur, & a quibus custoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquieribus sponsetur, & legibus doretur, & suo tempore sacerdotialiter, ut mos est, cum precibus & oblationibus a sacerdote benedicatur, & a paranympis, ut consuetudo docet, custodia & so- ciata, a proximis congruo tempore petita legibus de- tur, ac solenniter accipitur, & biduo, vel triquo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Item.

a al. Suscipit. Sentent. ibid. Poly. l. 6. tit. 6. Burch. l. 17. c. 43. Ivo p. 2. c. 96. Pann. l. 7. c. 67. b Sent. ibid. Poly. ab. Anf. l. 10. c. 24. c. q. 11. unionem. d Sentent. ibid. e In capit. Caroli. lib. 7. cap. 63. Sent. 4. distict. 21. Poly. l. 6. tit. 4. Anf. l. 10. c. 2. Ivo p. 3. c. 4. Pann. l. 6. c. 31.

Ita peracta legitima scitote esse connubia: aliter uero praesumpta, non conjugia, sed adulteria, uel contubernia, uel supra, aut fornicationes potius, quam legitima con- iugia esse non dubitare, nisi uoluntas propria suffrag- uerit, & uota succurrerint legitima.

1 Legitimum] In epistola ipsa emperignitur hoc, sicut a Patribus accepimus, & a sanctis Apostolis, eorumq; suc- cessoribus traditum inuenimus.

2 Detur] Antea legebatur, a legibus doretur, quod iam superius dictum erat. Emendatum est ex uetustis editionibus conciliorum, capitularibus, Anf. l. 10. & Iuon.

C. II. Nuptias occultas celebrare non licet.

Item ex decreto Hormisdæ Papae, c. 6.

Nullus a fidelis cuiuscunque conditionis sit, occulte nuptias faciat, sed benedictione accepta a sacerdo- te, publice nubat in Domino.

Apud Burchardum, Euanem, Polycarpum, & in collectione, quae est tomo tertio conciliorum post decreta Alexandri tertii, part. 49. cap. 10. citatur similiter ex decreto Hormisdæ. Verum in secunda collectione decretalium, tit. de clandest. despons. citatur ex Alexan- dro tertio, qui primus auctor huius capituli esse non potest, quippe qui posterior fuit Gratiano.

C. III. Nuptiae publice celebrari debent. Item Nicolaus ad consula Bulgaresum, cap. 3.

Nuptiae tam mares, quam feminas non ligantur auream, uel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia foedera contrahunt, in capitibus deferunt: sed post sponsalia, quae futu- rum sunt nuptiarum promissa, foedera quoque e con- sensu eorum, qui haec contrahunt, & eorum, in quorum potestate sunt, celebrantur: & postquam arctis spon- sam sibi sponsus per digitum fidei anulo insignium de- sponderit, doremque utrique placitam sponsus eius scripto pactum hoc continente coram inuicem ab utra- que parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore, ne uide- licet ante tempus lege definitum tale quid fieri praesumatur, ambo ad nuptialia foedera producuntur: & primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per sacerdotis manum, statu- untur, sique demum benedictionem, & uelamen cele- ste suscipiunt. Item. Haec sunt, praeter alia, quae ad memoriam non occurrunt, pacta conjugiorum solennium. Peccatum autem esse, si haec cuncta in nuptialia foedera non interueniant, non dicimus, quemadmodum Graecos uol- aliter dicitis.

C. IV. In contrahendo conjugia ista sunt ob- seruanda. Item Leo Papa.

Qualis debeat uxor esse, quae habenda est secun- dam legem, uirgo casta, & desponsata in uirginitate, & dotata legitime, & a parentibus tradita e, & a sponso, & a paranympis accipienda: & ita secundum legem, & Evangelium publicis nuptiis in conjugium li- quide sumenda, & omnibus diebus uirae (nisi ex consen- su, & causa vacandi Deo) nunquam propter hominum separanda; & si fornicata fuerit, dimittenda, sed illa uidente altera non ducenda, quia f adulteri regnum. Dei non possidebunt, & poenitentia illius a per scriptu- ram accipienda.

Burchardus etiam, Anf. l. 10. c. 2. & Panormia citant ex Leo- ne. Sed ferè idem in concilio Rhemensi Trosciano, c. 1. lib. 2. cap- tular. c. 29. referunt ex B. Augustino, & infra, 36. q. 2. c. 11. (quod citatur ex B. Hieronymo) in illis uerbis, & reliqua quae sequun- tur in praedictis, uidentur indicari quae in hoc capite continetur.

a Poly. ibid. Burch. l. 9. cap. 3. Ivo p. 1. c. 141. Pann. l. 6. c. 31. b Ivo p. 2. c. 6. Pann. l. 6. c. 9. c al. quaque. d Poly. l. 6. c. 31. Anf. l. 10. c. 3. Burch. l. 9. c. 3. e al. tradite sponso, Ivo p. 1. c. 141. Pann. l. 6. c. 30. f 1. Cor. 6.

1. *¶* fuerit] In concilio Trojeiano, & capitularibus sequitur, & vir qui roverit.
2. *¶* illius] In istem legitur: & poenitentia illi recipienda.

C. V. *¶* Quomodo sponsus & sponsa ad benedictionem accedunt.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 13.

Sponsus & sponsa cum benediciendi sunt à sacerdote, à parentibus suis, vel à paranympis offerantur: qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permanent.

1. *¶* Offeratur] Sequitur, in ecclesia sacerdoti, quæ ab his conciliis editis in libris & codicibus manifestis, Burchardi & Ivo nec habentur sup. dist. 23. c. fin. ubi hoc rætem affertur.

C. VI. *¶* Sine publico nuptiis nullus ducatur uxorem.

Item ex concilio Arelatensi, c. 6.

Nullum à sine dote fiat conjugium: iuxta possibilitatem fieri dotes: nec sine publicis nuptiis quisquam habere, vel uxorem ducere præsumat.

Itaque ad nuptias occultæ nuptiæ prohibentur: atque rati obtemperare ad nuptias fieri nuptiæ, pro infectis haberi debent. Sed quævis, quod sibi velint illa solemnitates velaminis, & an- nuli, quæ in conjugio observantur.

C. VII. *¶* Quare scamina velantur, dum maritantur.

De iur. iur. l. iudorus 2. lib. de officiis, cap. 19.

Demum à dum maritantur, ideo velantur, ut novitatem se semper matris suis subditas esse & humiles.

Item, quod ad nuptias post benedictionem vitæ in vicem, quasi uno vinculo copulantur, videlicet ideo fit, ne compagem conjugalis unitatis distumpant. ¶ At vero quod eadem vitæ candido, purpureoque colore permisceatur, candor quippe ad mundiciam vitæ, purpura ad sanguinis posteritatem adhibetur; ut hoc signo à continentia: lex tenechda ab utriusque ad tempus admonetur, & post hac reddendum debitum non negetur. ¶ Item, quod in primis negotiis annulus à sponso sponse datur, ut hoc nimirum vel propter mutua fidei signum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorū corda iungantur. Unde & quarto digito annulus idem infertur, quod in eo vena quædam, ut fertur, à sanguinis ad cor usque perveniat.

1. *¶* Vitæ] In ditione Isidori Colonienfi legitur, vitæ uno vinculo copulantur, videlicet ne compagem, &c. In Vaticano autem codice, post benedictionem à Levita uno iurivem, &c.

2. *¶* Continentia lex] Sic emendatum est ex originali in- pressis & manuscriptis. Antea enim legebatur, ut hoc signo & continentia, & lex continendi ab utriusque ad tempus ad- monerentur.

C. VIII. *¶* Nuptia dicuntur ab obnubendo, eo quod caput suum obnubere so-
lent.

Item Ambrosius in libro d. de Patriarchis.

Nuptia e illud otiosum, quod cum veniret Rebecca, f. nuptiæ ambulantes, & cum interrogasset, quis esset, cognovit, quod ipse esset, cui duceretur uxor, descendit, & ex patrum obnubere cepit, docens verecundiam nuptiis præire debere. Inde enim & nuptia dicitur, quod pudoris gratia se puella obnubere.

2. *¶* patrum] Sed obicitur præmissis: Multa sunt, quo prohiben- tur, quæ si sunt, ex post facto conjugales sunt: Prohibentur roven- tes matrimonium contrahere, quæ tamen si contraxerint, in violata

a. *¶* Sup. end. aliter. b. *¶* Inl. antecess. consti. 7. 4. ca. 4. Sent. 4. dist. 28. l. 100 p. 8. c. 4. 4. & par. 16. c. 142. Pann. l. 6. c. 7. c. *¶* Epist. 2. d. *¶* Epist. 1. c. 2. e. *¶* 2. Cor. 4. f. *¶* Sup. 2. q. 1. Deus omnipotenti. 20. Ansel. l. 3. c. 67. g. *¶* Rom. 14. h. *¶* Et in decretis Iulii, cap. 31. & in c. Hadriani, cap. 26. & in c. l. s. cap. 246. i. *¶* Polje. l. 1. tit. 1. l. 100 p. 6. c. 316. & 317. Pann. l. 4. c. 119. & 104.

permanere oportet. Sic & clandestina conjugia contra leges quidem sunt, tamen contracta à sicut non possunt, quia ex legitimo voto subsequente corroborantur. Unde Evaristus cum dixisset a [aliter præsumpta non sunt conjugia, sed adulteria] addidit [iusti voluntas propria suffragaverit, & vita succurrant legitima.]

C. IX.

Item etiam in novellis.

Si quis à divinis tactis scripturis juraverit mulieri, legitimum se eam uxorem habiturum, vel si in oratorio tale sacramentum dederit, sit illa legitima uxor, quamvis nulla dos, nulla scriptura alia interposita sit.

1. *¶* Vxor] Apud Iulianum antecessorem, ex qua videtur sumptum hoc capitulum, sequitur, si tamen ei conjuncta fuerit.

Hic ita respondetur. Conjugia, quæ etiam contrahuntur, non negantur esse conjugia, nec jubentur dissolvi, si utriusque confessione probari poterint: verum tamen prohibentur, quia iurata voluntate alterius eorum, alterius confessione fides iudici fieri non potest. Unde publice, cum alterius vota in alteram partem se transferunt, pro prioris conjugio, quod iudici incertum est, sententia fieri non poterit: incerta enim (ut Sixtus Papa scribit c. Episcopus per Hispaniam constitutus) nemo Pontificum iudicare præsumat: & quamvis vera sint, tamen credenda non sunt, nisi quæ certis indicis comprobantur; nisi quæ manifesto iudicio convincuntur; nisi quæ iudicario ordine publicantur. Hinc etiam Vellor Papa à scribit Theophilo Episcopo. [Incerta, charissime, nullatenus iudicemus, quousque veniat c. Dominus, qui latentia producit in lucem, & illuminat ab obscuritate tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Quamvis enim vera sint, non tamen credenda sunt, nisi quæ manifestis indicis comprobantur, nisi quæ iudicario ordine publicantur.]

C. X. *¶* Ante justam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.

Item Evaristus Papa, epist. 2. omnibus Episcopis.

Nullum f. ante veram justamque probationem iudicari aut damnare debemus, teste Apostolo, qui ait: [Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Domino suo far aur cadit.] Mala itaque audita nullum moveant, nec passim dicta absq; certa probatione quicquam unquam credat: sed ante audita diligenter inquirat, ne præcipitando quidquam aliquis agat.

C. XI. *¶* Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.

Item Eleutherus Papa, b. epistola ad Galatas provincias.

Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere: interrogandi, respondendi, obijciendique præbita patientia ab eo, ut ibi actio amborum partium illuminata, si sit plene: nec litigantibus iudex prius velit sua sententia obviare, nisi quando ipsi jam peractis omnibus nihil habeant in questione, quod proponant: & tamen actio ventiletur, quousque ad rei veritatem perveniat. Frequenter interrogare oportet, ne aliquid prætermisum forte remaneat, quod annecti conveniat.

1. *¶* Illuminata] In loci indicatu legitur limitata, in ple- riq; autem vetustis Gratiani exemplaribus, illuminata.

a. *¶* Sup. end. aliter. b. *¶* Inl. antecess. consti. 7. 4. ca. 4. Sent. 4. dist. 28. l. 100 p. 8. c. 4. 4. & par. 16. c. 142. Pann. l. 6. c. 7. c. *¶* Epist. 2. d. *¶* Epist. 1. c. 2. e. *¶* 2. Cor. 4. f. *¶* Sup. 2. q. 1. Deus omnipotenti. 20. Ansel. l. 3. c. 67. g. *¶* Rom. 14. h. *¶* Et in decretis Iulii, cap. 31. & in c. Hadriani, cap. 26. & in c. l. s. cap. 246. i. *¶* Polje. l. 1. tit. 1. l. 100 p. 6. c. 316. & 317. Pann. l. 4. c. 119. & 104.

Ex praemissis manifeste colligitur, quod pro incerto a certu recedendum non est: nec in re dubia, certa danda est sententia. Cuius autem fides dubia rei, nisi testium approbatione, vel legitima confessione iudici fieri non valeat, testes autem auctoritate Calixti Papae a de alio casu vel negotio testimonium dicere non valent, nisi de his, quae sub eorum praesentia facta noscuntur, apparet clandestina conjugia ideo esse prohibita, quia cum alter eorum conjugalem affectum se ad alterum habuisse negare voluerit, legitimi probationibus convinci non poterit, quibus deficientibus, iudicis sententia rite absoluta, reatum adulterii uterque incurrit, dum utroque eorum in venite aliu se copulaverit b.

CAUSA XXXI.

Mortem cuiusdam alius consumpavit: eo mortuo, adulter adulteram sibi in uxorem accepit: filiam ex ea susceptam eandem in conjugem se datum iuravit: illa assensum non prebuit: deinde pater aliam tradidit: a primo repugnavit.

- 1. Quartum an possit duci in conjugium, quae prius est polluta per adulteram.
- 2. Secundo, an filia in vita sit tradenda alicui.
- 3. Tertio, an post patris sponsionem illa possit nubere alii.

QVAESTIO I.

Adulterio polluta prohibetur duci in conjugium, auctoritate Leonis Papae, quae dicitur.

C. I. ¶ Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonium.

Nullus e ducat in matrimonium, quam prius pollutam adulterio.

C. II. ¶ Licet alicui ducere in matrimonium, quam prius pollutam adulterio. Sed Augustinus e contra refutatur, scribens ad Valerium de nuptiis, & concupiscentia, lib. 1. cap. 10.

Denique a mortuo viro, cum quo verum connubium fuit, fieri i potest conjugium, cum quo praecessit adulterium. Item in libro de bono conjugali, c. 14. ¶ Possit sane fieri nuptias ex personis male junctis, honesto placito postea consequente, manifestum est.

¶ Fieri potest conjugium] In editoribus operum B. Augustini, & uno Vaticano codice, unoq, item Gratiani exemplari legitur, fieri verum connubium non potest. In duobus vero Vaticanis recentioribus ejusdem libri abest negatio.

Hac ultima auctoritas Augustini de connubio loquitur, perhibens concubinam posse transire ad honestum placitum nuptiarum. Prima auctoritas Augustini loquitur de repudiata, quam, dum vivente viro suo quocumque ducit in conjugium, committit adulterium: casus adulterii aliquam habet remissionem, dum ejus copula creditur esse licita. ¶ Illud vero Leonis Papae de ea intelligendum est, quae a viro suo non erat repudiata, cuius vi videbat vir, reddens ei conjugale debitum.

C. III. ¶ Nullus ducat in conjugium, quam pollutam prius per adulterium.

Unde in concilio apud Althum habito praesente Conrado Rege statutum est, cap. 6.

Illud e vero communi decreto, secundum canonum institutionem definitum & praedictam, ut si quis cum uxore alterius eo vivente fornicatus fuerit, mortuente marito, synodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne

a 2. Quae. 7. testes. b vide const. novam synodi Trad. sess. 74. in decr. de for. matrim. c. 1. c. Sent. 4. dist. 35. d. Sent. ibid. l. 100 p. 8. c. 10. Pamm. l. 6. c. 45. e. In Tribur. cap. 31. Burch. l. 9. c. 74. l. 100 p. 8. l. 21. Pamm. l. 7. c. 10.

ulterius ei conjugatur matrimonio, quam prius pollutam adulterio. Nolumus enim, nec Christianae religioni convenit, ut illis ducatur in conjugium, quam prius pollutam per adulterium.

Hic subaudiendum est, nisi prius per actum poenitentiae, & si sit in morte, vii machinatus fuerit: vel si vivente viro fidem adultera non dedit, se sumpturum eam sibi in conjugem, si viro ejus superiret.

C. IV. ¶ Post mortem viro non potest adulteram in conjugium ducere, qui viro vivente iuramentum sibi futurarum nuptiarum praebuit.

Unde in concilio Triburiensi legitur.

Relatum a est auribus sanctorum sacerdotum quendam alterius uxorem supro violasse, & insuper moecha vivente viro suo, iuramentum dedisse, ut post legitimi mariti mortem, si supervixisset duceret uxorem, quod & factum est. Tale ergo connubium prohibemus & anathematizamus.

¶ Huius capituli sententia quidem est in canone 40. concilii Triburiensis, quod exat. Sed cum Burchardus hoc citet ex cap. 3. videtur alterius esse, quod desideratur.

C. V. ¶ Post peractam poenitentiam poterit viduato in conjugem ducere, quam viro vivente per adulterium pollutam. Item in eodem b.

Si quis e vivente marito conjugem illius adulteratam acculat, & eo in proximo defuncto, eandem sumptim se dinoscitur, omnimodis publice poenitentiae subicitur d. De quo etiam post poenitentiam praefatam i, si expediterit, servabitur regula: nisi forte vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur, aut propinquitas, vel alia quilibet actio criminalis impediatur. Quod si probatum fuerit, sine ulla spe conjugii maneat perpetuo cum poenitentia.

¶ Burchardus & Ivo citant ex concilio Meldensi, ca. 65. ubi habetur. In Decretalibus vero tit. de eo, qui dux. m. n. quae pol. per adul. c. cum haberet. Clemens vii. hoc ipsum citat ex concilio Triburiensi, ut Gratianus & Panormia.

¶ Praefatam] In Meldensi legitur, praefata, ut videtur regula iam ibi tradita, c. 65. & citatur infra 36. q. 2. si autem.

C. VI. PALEA.

[Item ex concilio apud Vermerias.]

Si qua e mulier in morte mariti sui cum alio concundo occiderit, si probare potest ille vir eam rem esse consilii, potest (ut nobis videtur) ipsam uxorem dimittere, & si si voluerit aliam ducere. Ipsa autem infideli poenitentiae subiecta absque spe conjugii maneat.

¶ Hae palea est in multis vetustis exemplaribus, in quibus palea esse non solent. Citatur autem ex concilio apud Vermerias etiam in excerptis decretorum monasterii B. Trudonis, & apud Burchardum & Ivoem: quamvis in Decret. tit. de divor. c. prima, errorum vulgati codicibus sit; Ex concilio apud Vormaciam. Quod quidem in titulo huius palea legebatur, ex concilio Elibertano apud Vermerias. In dulla vero est dictio, Elibertano, quae spectat ad sequens capitulum. Palearum enim interpretatio sepe in titulo occasione huiusmodi erroribus dedit.

¶ Et si voluerit aliam ducere] Absque hac ab Ivoem In Decretalibus autem legitur, potest ipse post mortem uxoris, si voluerit, aliam ducere.

a Sent. 4. dist. 35. Burch. lib. 9. cap. 66. l. 100 p. 8. c. 102. Pamm. l. 6. cap. 9. b In Meldensi, cap. 69. c Burch. l. 9. c. 65. l. 100 p. 8. c. 102. Pamm. l. 9. c. 112. d al. subligatur. e extra, de divor. l. 1. l. 100 p. 8. l. 21. Pamm. l. 7. c. 10.

